

nu skal kunne lykkes mig at faae det sat igjennem, men jeg har en dyb Overbeviisning om, at naar man ikke ved Lovgivningen bevæger sig i denne Retning, vil man komme til at stille sig i en skjæv Stilling til hele Samfundet, og jeg skal tillade mig at kaste et kort Tilbageblik paa Udviklingen.

I Middelaalderen traadte Samfundet frem med en sthyrende Klasse, født til at sthyre og herske, og med et tjenende Folk, som gav dem Midlerne dertil; for denne sthyrende og herskende Klasse var der hovedsagelig een Adkomst, og det var den at tjene som Bærgere for deres Fødeland, anden Examen laa der ikke imellem; Manden satte sit Liv i Pant for sin Duelighed til at være Styrer — han blev da slagen til Ridder og traadte frem i den øverste Skraanke. Jeg siger ikke, at denne Tilstand var god, der var en altfor stor Deel af Folket, som maatte bære en altfor lille Deel — og det faldt sammen af sig selv; der trængte sig ind derimellem en Udvikling, som beviste Ubrugbarheden af denne Tilstand, som undergravede den, og den gjorde vel deri, som traadte op i Videnskabens Ravn, i Erkjendelsens Ravn, og trængte det fødte, herskende Aristokrati tilside; men da den havde naaet dette Maal, saa stillede den sig; ved et andet Ridderlag, Examen, ind derimellem; den fik Fortrinet, og det fødte Aristokrati traadte tilbage. Men der var endnu bestandig en arbejdende og trældende Befolkning; man tjente Samfundet; men det gjorde Adelen ogsaa, det gjorde Lehnsmanden ogsaa; man tjente Samfundet for en Løn, som man selv for endeel bestemte, og indtog den samme Plads, kun med en større Talrigheid, som Adelen før havde indtaget. Samfundet, organiseret saaledes, viste sig at være bedst indrettet til at være Organet for den enevældige Magt; men de Styrer fandt sig for stærkt bundne, for stærkt aede ved den enevældige Magt, og ogsaa dens Betydning arbejdede de imod og opløste den lidt efter lidt; man kom til at erkjende, at Enevælden i Personen ikke var paa sit rette Sted, Enevælden var Statsmagten, og der skulde et andet Udtryk for Statsmagten end Personen; man kunde ikke mere gribe til det aristokratiske Udtryk for Statsmagten, man kunde ei heller ligesom sig; vi ville træde ind og være de

Afgjørende, som i Forbindelse med Kongen udgjøre Statsmagten; man beholdt indtil videre Forbindelsen med Kongen, men man maatte finde sig i, at en større Andeel af Magten blev givet til det større Folk, og man kom derved i den Nødvendighed at træde i Berøring med dette større Folk og arbejde paa at udvikle det, saa at det kunde blive skiftet til en ny Stilling. — Men vil man gjøre det skiftet til den nye Stilling, vil man have, at det skal kunne arbejde sig ind deri og passe deri, og at ikke stadig denne Kamp skal bestaae mellem dem, som ved en ny Art Privilegium, thi det er det, skulde være fortrinnsviis skiftede til at indtage de ledende Stillinger i Staten, og de Andre, som hovedsagelig skulde give Midlerne til, at disse privilegerede Ledende kunne have det taaleligt paa Grund af den Stilling, de indtage, vil man, at den Kamp skal høre op, saa maa man lade den Art Begrændsning falde og alene stole paa den Fortjeneste, der ligger i Besiddelsen af Kundskab, i Besiddelsen af Videnskab, Arbeidsudholdenhed, tidlig Arbejdsevne, mandig Kraft, og da lade Regjeringen sørge for, hvem den vil bruge og hvem den ikke vil bruge.

Man vil idelig her see Love paatrænge sig, der gaae i samme Retning, som den, hvori jeg her er gaaet, og en Retning af Lovgivningen, der ofte har været omtalt her, spiller i Grunden samme Rolle ligeoverfor en anden Examen, som det foreliggende Forslag spiller ligeoverfor den juridiske Examen — jeg mener Dvagsalverlovgivningen. Vi ere efterhaanden Alle, og Ingen mere end Lægerne selv, blevne overbeviste om, at Lægernes Virksomhed i en Mangfoldighed af Tilfælde træder op som den platteste, den simpleste Erfaring; men naar en anden Mand træder op ved Siden deraf og vinder Tillid til sin Erfaring, og naar selv mange Læger maae erkjende, at om han end ikke har faaet Folk til at leve, saa har han heller ikke flaaet flere ihjel, end Privilegiet kan gjøre, saa siger man: Nei, han maa ikke engang forsøge sin Dykke paa at faae Folk til at leve eller til at døe. Men den Kamp vil ogsaa fortsættes, og man seer den blive forfat, og det vil bestandig mere og mere blive indrømmet hver Mand at søge sin Sundheid styrket hos hvem han vil. Jeg har